

Sykling og helse

Anders Aasheim
Rådgiver
Fylkesmannen i Troms

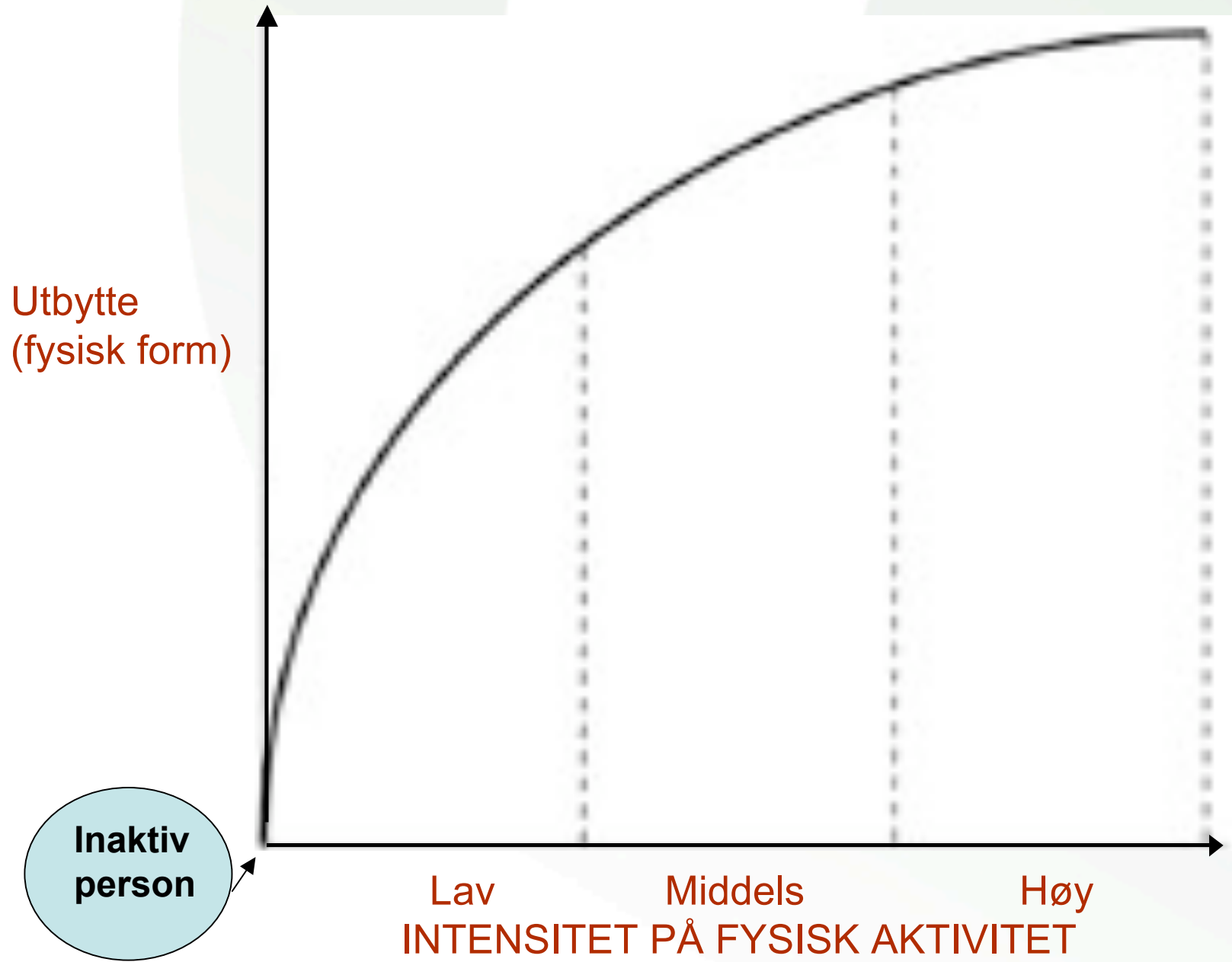
23. oktober 2007

Noen viktige ting å huske når man argumenterer for fysisk aktivitet til folk flest

- Argumentasjon om opplevelse, trivsel, overskudd og velvære må stå sentralt.
- Argumentasjon om helseeffekt og samfunnsøkonomi må være underordnet.
- Argumentasjonen må være pekefingerfri – ingen helsemoralisme!

Dose-respons-kurven for fysisk aktivitet og helsegevinst

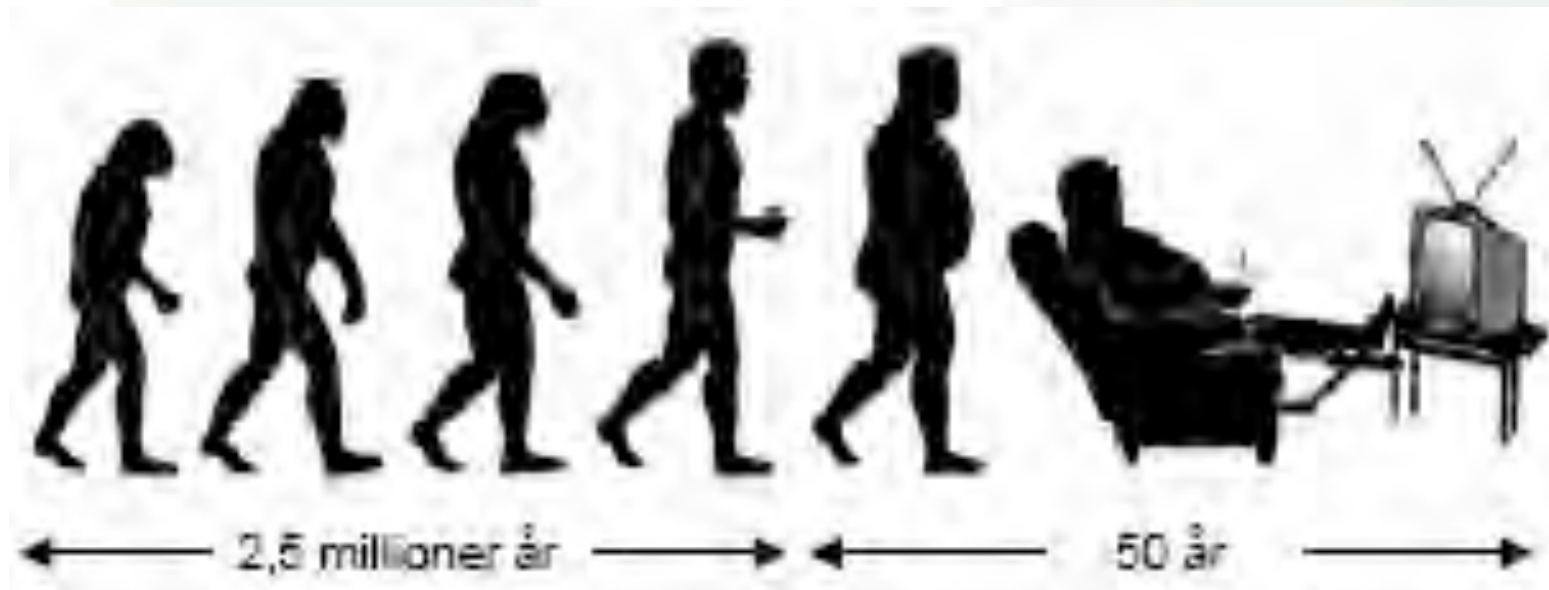

Fysisk aktivitet - anbefalinger

- **Voksne: En halv time moderat aktivitet daglig.**
- **Intensiteten tilsvarer rask gange**
- **Halvtimen kan deles opp i flere deler**
- **Kobles til hverdagens aktiviteter**

- **Barn og unge: En times moderat aktivitet daglig.**

Fysisk aktivitet - bakgrunn

Skritt pr. dag:

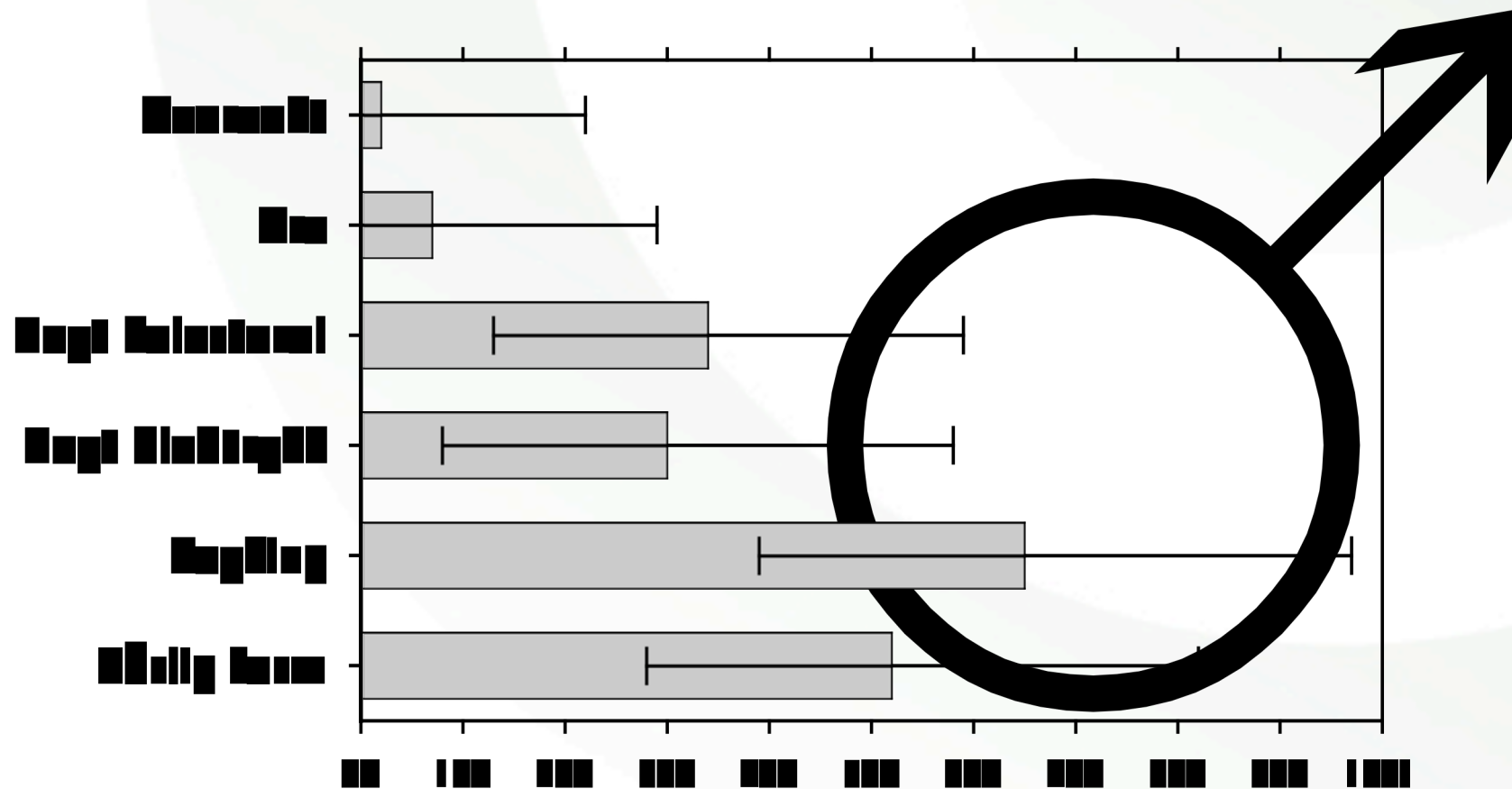
Jeger og samler 23 000 / Moderne menneske 10 000 / Inaktive 2 500

(Hill et al. 1989)

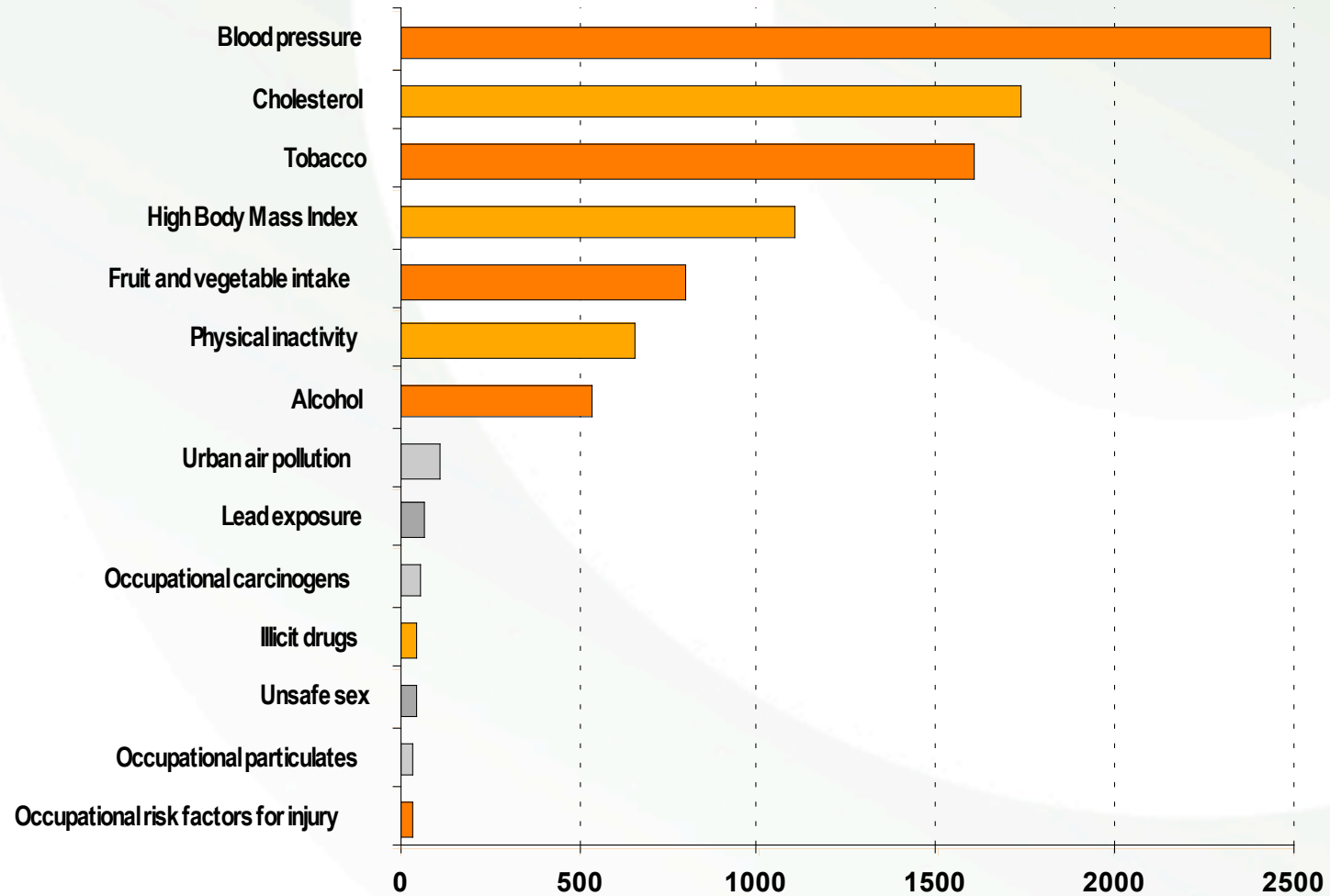
Risikofaktorer for død hos menn

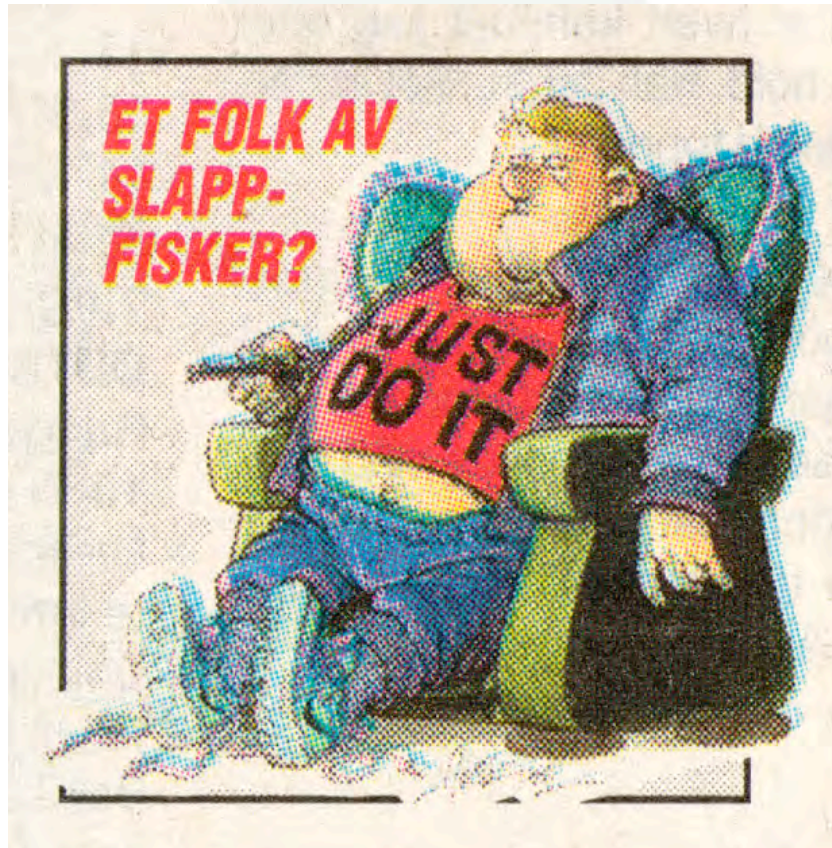
N= 25 341
Aerobics Center Longitudinal Study (1970-1989)

EUROPE - Deaths in 2000 attributable to selected leading risk factors

Status

- En stor andel av den norske befolkning er i risikozonen for å pådra seg sykdom eller nedsatt funksjonsnivå pga for lite fysisk aktivitet
- Over 50 % av befolkning har et aktivitetsnivå under gjeldende anbefalinger

Utfordringer

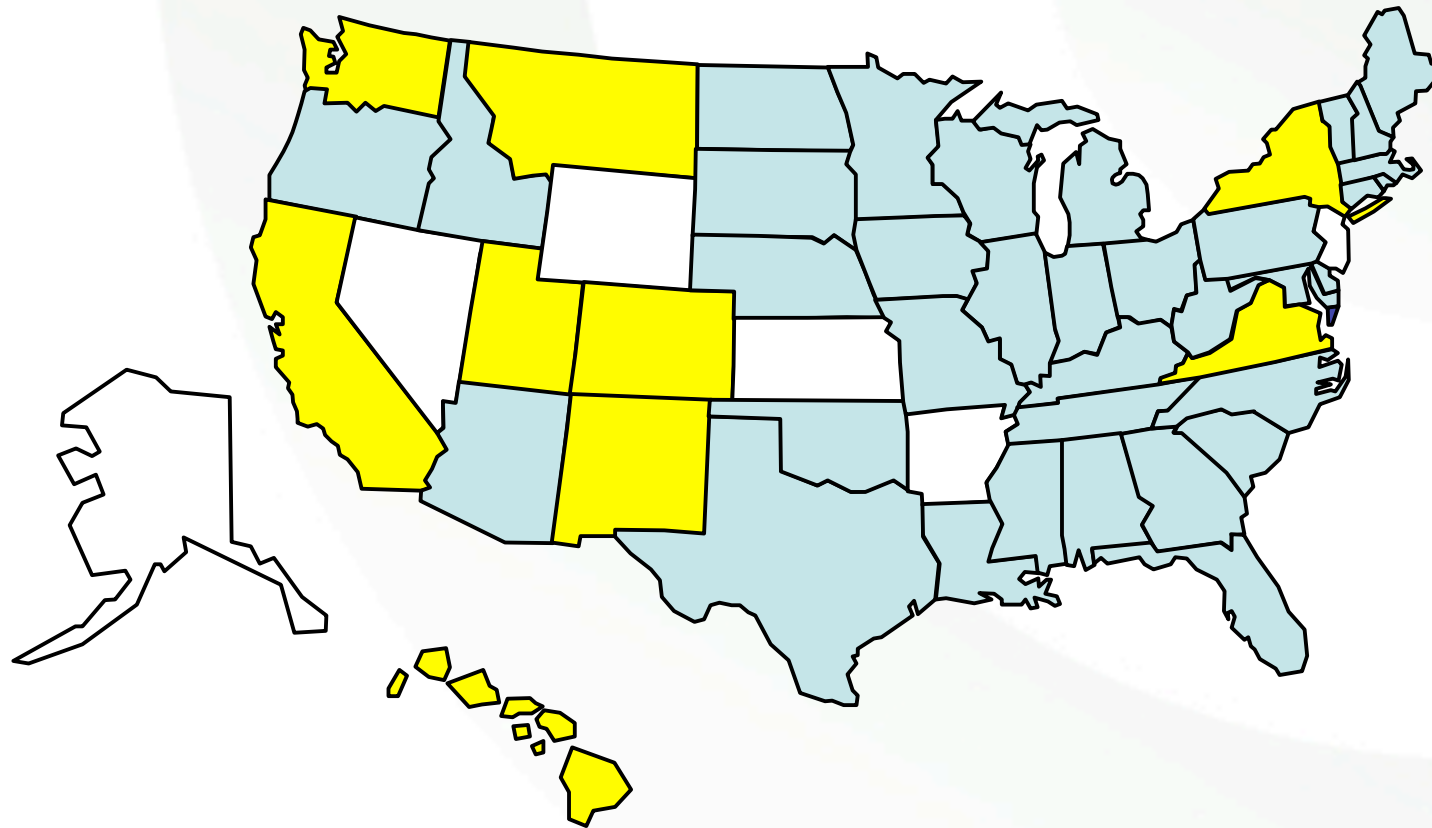
- Ungdom mellom 11-16 år sitter stille 40 timer pr. uke utenom skoletid (PC, TV og lekser) (HEVAS-rapport, 2004)
- Voksne bruker 4,5 t daglig på stillesittende aktiviteter i fritiden (MMI, 2005)
- Halvparten av reiser under 1 km foregår med bil (TØI, 2004)
- Sykefravær: Vi er borte fra jobb en måned pr år (RTV, 2006)
- Fysisk inaktivitet utgjør 7-8 % av alle dødsfall (SST, 2006)
- Sterk sosial gradient i aktivitetsnivå (SHdir 2005, IS-1282)

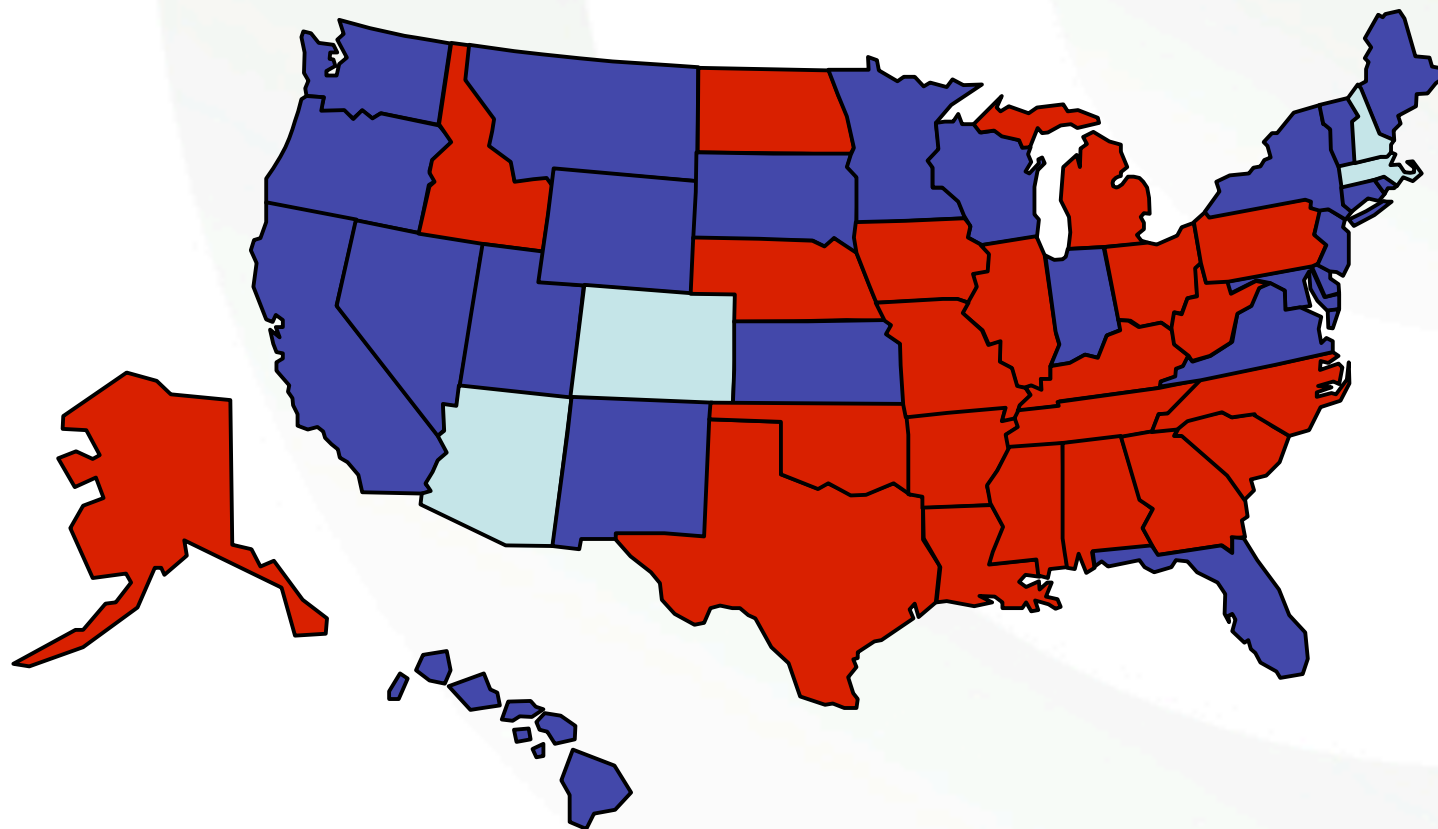
Økning i livsstilssykdommer

- 50 % får en psykisk lidelse i løpet av livet. 20-30 % har hatt en psykisk lidelse siste året
- En eksplosiv økning av diabetes type II
- Økende forekomst av muskel-skjelettlidelser
- Utbredelsen av kreft økt med 80 % de siste 40 årene; fortsatt økende
  - menn: prostata hyppigst
  - kvinner: brystkreft

Prevalence of Obesity (BMI ≥ 30) among U.S. Adults, BRFSS, 1990

Prevalence of Obesity (BMI $\geq$ 30) among U.S. Adults, BRFSS, 1999

World Health Rapport 2002

***”Fysisk inaktivitet er
i ferd med å bli
framtidens store
helseproblem”***

WHO, 2002

Physical Activity and Health

A REPORT OF THE
SURGEON GENERAL

1-2-30

(1999)

Treningseffekt

- Mennesker av begge kjønn og i alle aldre har positiv nytte av fysisk aktivitet.
- Effekten av systematisk trening svekkes etter 2 uker.
- Effekten av systematisk trening er borte etter 2-8 måneder.

Effekt på sykdommer

Generell dødelighet

- Både de som driver intensiv fysisk aktivitet og de som driver moderat fysisk aktivitet har lavere dødelighet enn de som er inaktive.

Hjerte- og karsykdom

- Regelmessig fysisk aktivitet reduserer risiko for hjerte- og karsykdom generelt, og særlig hjerteinfarkt. Den reduserte risikoen for hjerte- og karsykdom pga regelmessig fysisk aktivitet tilsvarer effekten man oppnår ved røykeslutt.
- Regelmessig fysisk aktivitet forhindrer eller forsinker utvikling av høyt blodtrykk, og senker blodtrykket hos personer med høyt blodtrykk.

Kreft

- Regelmessig fysisk aktivitet reduserer risiko for tykktarmskreft.

Diabetes 2

Regelmessig fysisk aktivitet reduserer risiko for utvikling av diabetes 2, og kan reversere sykdommen dersom den er oppstått.

Slitasjegikt

Regelmessig fysisk aktivitet er nødvendig for å opprettholde normal muskelstyrke og leddfunksjon ved slitasjegikt.

Benskjørhet

Vektbærende fysisk aktivitet er sentralt for normal vekst og utvikling av skjelettet hos barn og ungdom.

Fall

Styrketrening og annen trening forebygger fall hos eldre, og gir flere funksjonsfriske leveår

Overvekt

Regelmessig fysisk aktivitet gir en gunstig påvirkning på fordelingen av kroppsfett, og kan redusere kroppsvekten hos overvektige.

Mental helse

Regelmessig fysisk aktivitet letter symptomer på depresjon og angst.

Helserelatert livskvalitet

Regelmessig fysisk aktivitet styrker den helserelaterte livskvaliteten hos personer med dårlig helse ved å høyne psykisk velbefinnende og bedre fysisk funksjonsevne.

Helsegevinster – fysisk aktivitet

- 50 % redusert risiko for å utvikle hjerte-karsykdommer
- 50 % redusert risiko for å utvikle diabetes type II
- 30 % redusert risiko for økt blodtrykk (BT)
- 10 - 50 % redusert risiko for kreft

Piller til folket.....

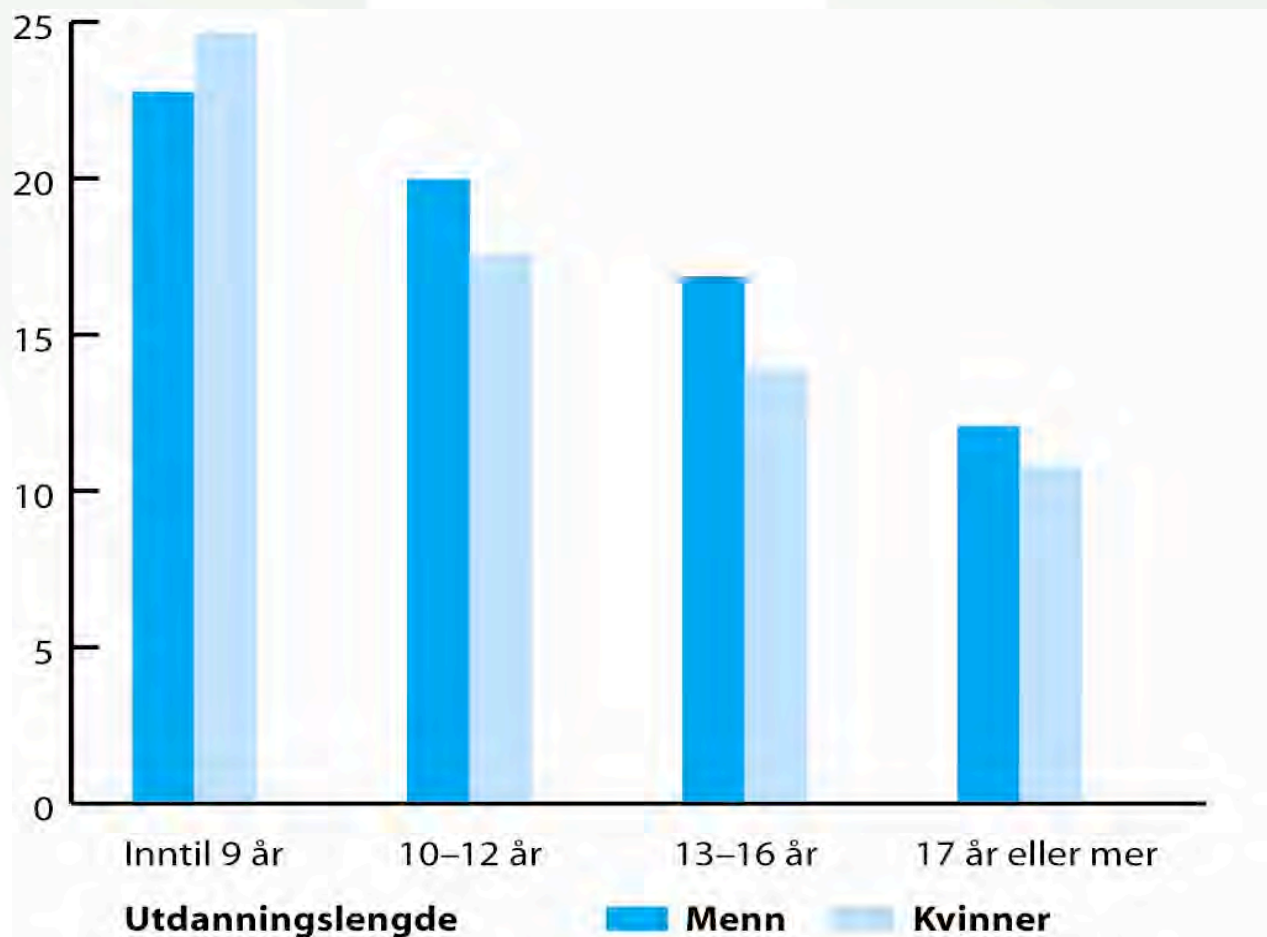

- I 2006 ble det solgt legemidler for 16,7 mrd. kr. (3 500 kr/pers)
- 80 % av dette ble gitt på blå resept
  - Blodtrykksmidler 1436 mill. kr.
  - Astma- og KOLS 1042 mill. kr
  - Smertestillende 900 mill. kr
  - Kolesterolsenkere 889 mill. kr
  - Antidepressiva 548 mill. kr
  - Allergi 379 mill. kr
  - Sovemidler/berol 342 mill. kr

Andel med fedme (KMI_≥30) etter utdanning

1-2-30

Helseundersøkelser fem fylker blant 40-45-åringene 2000-2003, Nasjonalt folkehelseinstitutt

1-2-30

Forebyggingspotensiale – helseøkonomi

- **Hypertoni:**

75 % reduksjon i antall behandlingstrengende

Økonomisk gevinst: 700 mill. kr. pr. år

- **Diabetes type II:**

21 % reduksjon i forekomst av nye tilfeller

Økonomisk gevinst: 100 mill. kr. pr. år

- **Kreft:**

50 % reduksjon i utvikling av tykktarmskreft

40 % reduksjon i utvikling av brystkreft

Økonomisk gevinst: 500 mill. kr.pr. år

Hva koster fysisk inaktivitet?

- Fysisk inaktivitet er årlig årsak til
  - 87 000 ekstra sykehusinnleggelser
  - 2,2 mill. ekstra besøk hos almenpraktiserende lege
- Fysisk inaktivitet gir et årlig merforbruk i helsetjenesten på 2,4 mrd. kr.
- Årlig besparelse i helsetjenesten på ca. 200 mill. kr. som følge av tidlig død
- Nettoomkostningene relatert til fysisk inaktivitet er på 2,2 mrd kr. årlig
(Juel K et al, Statens Institutt for Folkesundhed, 2006)
- Samfunnsomkostninger til livsstilssykdommer forbundet med overvekt og fysisk inaktivitet, anslås å utgjøre 1-2 % av BNP
(Nordisk Ministerråd, 2006)

1-2-30

Levetidsgevinst ved økt fysisk aktivitet

FRA INAKTIV 30-ÅRING TIL MODERAT FYSISK AKTIV

Menn: 2.8 år

Kvinner: 4.6 år

FRA INAKTIV 30-ÅRING TIL MEGET FYSISK AKTIV

Menn: 7.8 år

Kvinner: 7.3 år

(Sørensen J og Andersen LB, 2006)

HVERT VUNNET LEVEÅR VERDSETTES TIL KR. 350 000.

(SHdir 2007)

Antall år uten sykdom, relatert til fysisk aktivitet

FRA INAKTIV 30-ÅRING TIL MODERAT FYSISK AKTIV

Menn: 2.4 år

Kvinner: 2.7 år

FRA INAKTIV 30-ÅRING TIL MEGET FYSISK AKTIV

Menn: 4.0 år

Kvinner: 4.8 år

(Sørensen J og Andersen LB, 2006)

Fysisk aktivitet relatert til arbeidsliv

- Det er årlig 2,7 millioner fraværsdager ekstra blant de FIA
- Menn:
  - inaktive menn har 3 ekstra sykedager i året
  - ingen forskjell mellom de med moderat og hard fysisk aktivitet
- Kvinner:
  - inaktive kvinner har 7 ekstra sykedager i året
  - moderat aktive kvinner har to sykedager mer enn de meget aktive
- Hvert år er nesten 1 000 tilfeller av førtidspensjon relater til fysisk inaktivitet; 8% av alle førtidspensjonene kan relateres til dette.

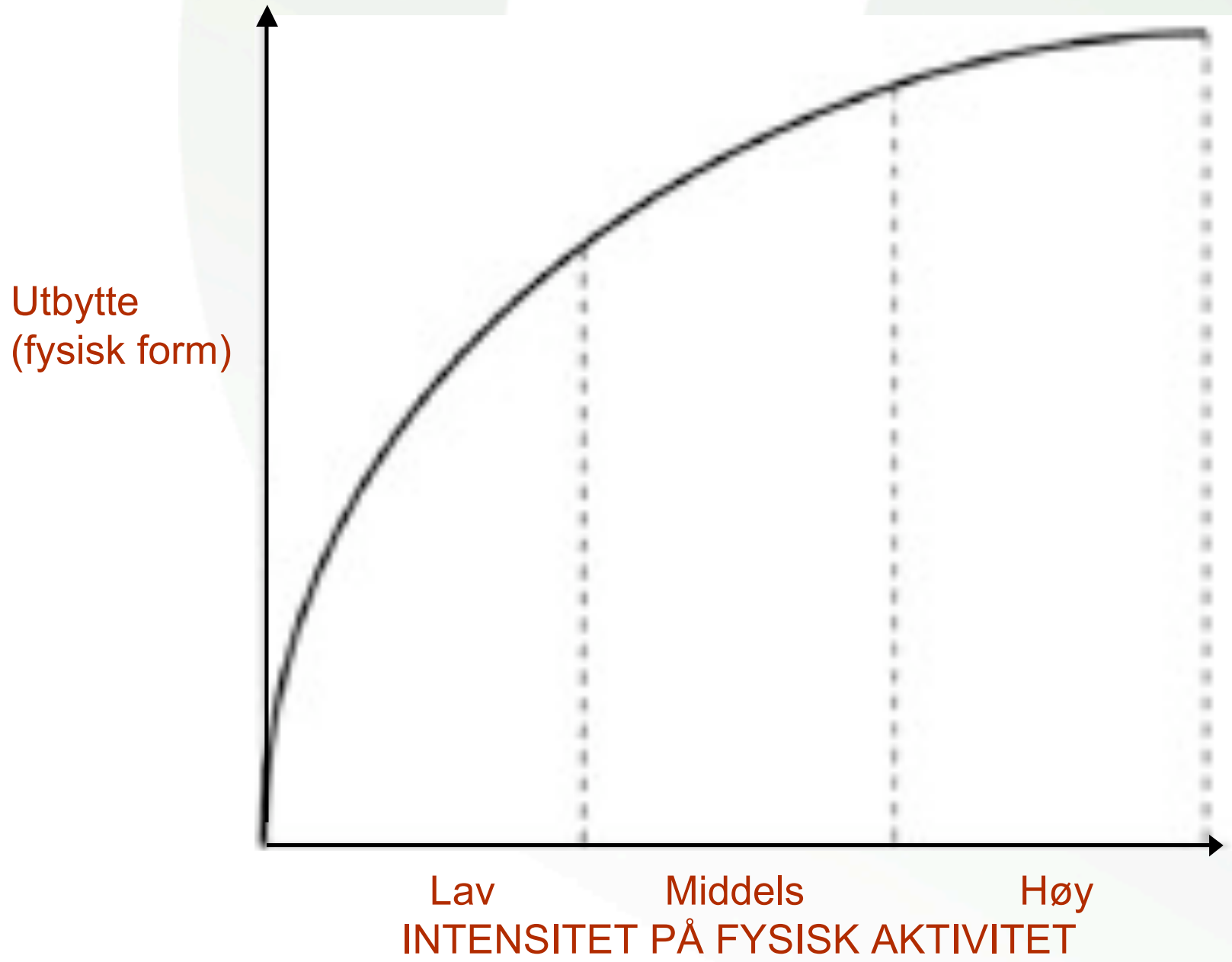
(Juel K et al, Statens Institutt for Folkesundhed, 2006)

Noen viktige ting å huske når man argumenterer for fysisk aktivitet til folk flest

- Argumentasjon om opplevelse, trivsel, overskudd og velvære må stå sentralt.
- Argumentasjon om helseeffekt og samfunnsøkonomi må være underordnet.
- Argumentasjonen må være pekefingerfri – ingen helsemoralisme!

Dose-respons-kurven for fysisk aktivitet og helsegevinst

Fysisk aktivitet - anbefalinger

- **Voksne: En halv time moderat aktivitet daglig.**
- **Intensiteten tilsvarer rask gange**
- **Halvtimen kan deles opp i flere deler**
- **Kobles til hverdagens aktiviteter**

- **Barn og unge: En times moderat aktivitet daglig.**